

(/)

🏠 (/) > Diverse (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> Globale og postkoloniale perspektiver på dansk kolonihistorie



← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/rejsen-mod-europa>)

Globale og postkoloniale perspektiver på dansk kolonihistorie

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 229

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-perspektiver-paa-dansk-kolonihistorie)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-perspektiver-paa-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-perspektiver-paa-dansk-kolonihistorie)

[dansk-kolonihistorie](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-perspektiver-paa-dansk-kolonihistorie)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-perspektiver-paa-dansk-kolonihistorie)

[perspektiver-paa-dansk-kolonihistorie](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-perspektiver-paa-dansk-kolonihistorie)) **in** (<http://www.linkedin.com/shareArticle?>

mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/globale-og-postkoloniale-perspektiver-paa-dansk-kolonihistorie&title=)

Søren Rud og Søren Ivarsson (red.)

Globale og postkoloniale perspektiver på dansk kolonihistorie

Aarhus Universitetsforlag 2021. 324 sider, 349,95 kr.

Af Claus Møller Jørgensen, Lektor. Historie og Klassiske Studier, Aarhus Universitet

Denne antologi består af ni artikler, der, som titlen angiver, anlægger forskellige perspektiver på dansk kolonihistorie. Afsæt er de teoretiske diskussioner, som er sat på dagsordenen med globalhistorie og postkolonial teori. Det er der kommet en lærerig bog ud af, ikke mindst for den der, som undertegnede, er en interesseret lægmand på kolonihistoriens felt.

Hvordan kommer de koloniserede, de undergivne (subaltern), til orde i den historiske beskrivelse, hvis det da overhovedet er muligt at give dem en stemme? Det har længe været en central diskussion i postkolonial teori, men er jo egentlig et problem for alle, der gerne vil inddrage stemmer fra de befolkningsgrupper, der ikke afsætter sig mange eller slet ingen spor i det skriftlige materiale. Niels Brimnes viser i sit bidrag, hvordan fire danske historikere på hver sin måde har givet de undergivne en stemme og beskrevet de handlerum, de kunne agere i. Baggrundstæppet er en nuanceret teoretisk læsning af centrale teoretiske bidrag, som bliver indblik i teoridiskussion og forståelsesforudsætninger for de efterfølgende fire cases, og hvordan de teoretisk-metodiske udfordringer med at skrive de undergivne ind i historie konkret er grebet an. De fire cases viser, at de undergivnes handlerum og stemme varierede ganske meget fra sted til sted, fra Trankebar til Guineakysten, og over tid. Hvad tidsdimensionen angår vises det fx, at racetænkningens fremmarch i Guineas tilfælde betød, at tidligere muligheder for sorte kvinder og hvide mænds ægteskaber forsvandt. Tid og sted spillede en central rolle de undergivnes handlerum og stemme.

Johan Heinsen tager flugten i sit bidrag, og viser hvordan flugten bliver et handlerum for undergivne både i metropolen, koloniasernes hjemland, og i kolonierne. De undergivnes flugt har fået opmærksomhed i forskningen, fordi flugt er fulgt med alle steder, hvor der har været tvang. Det gælder i kolonier som St. Thomas, og det gælder Danmarks første fængsel, Trunken i København, som er undersøgelsens cases. Der er godt nok tale meget forskellige sociale verdener, men ikke så forskellige, at de ikke kan undersøges som parallelle og i visse tilfælde sammenfiltrede historier. Begge steder var flugt med til at forme de institutionaliserede tvangsformer i forsøget på at komme flugt til livs. Om man var slave på St. Thomas eller i Trunken, havde flugten begge steder en destabiliserende effekt, som kom til at præge synet på slaverne og de indsattes arbejdskraft og de færemomenter tvangsrelationerne indebar.



Relationen mellem metropol og koloni er også tema for det næste bidrag. Kristoffer Edelgaard Christensen anlægger et komparativt perspektiv på Danmark og Vestindien, og søger at vise, at der begge steder skete en forandring i synet på magtanvendelse i forhold til hhv. bønder og slaver. Begge steder blev de undergivne tillagt ny værdi eller ære, som betød at myndighederne i slutningen af 1700-tallet problematiserede tidligere anvendelser af statslig straf og herremandens/plantageejerens autoritet.

Simon Mølholm Olesen undersøger i sin artikel, hvordan den danske koloniadministration i Grønland søgte at knytte inuitterne tættere til sig gennem regulering af blandende ægteskaber i slutningen af 1700-tallet. De blandede ægteskaber virkede som forbindelseskanaler mellem danske og grønlandere, og for inuitterne som adgangen til europæiske forbrugsvarer. De eftertragtede europæiske varer blev uddelt på kongens fødselsdag som blev en ceremoni til konsolidering af kolonimagtens tilstedeværelse. Hvad ægteskaber mellem danske mænd og grønlandske kvinder angik, forsøgt man at sikre sig, at det kun var regelrette og uantastelige danske mænd, som kunne få tilladelse til det, så de ikke blev udnyttet af de grønlandske familier de blev gift ind i, som adgangsvej til de båndlagte og efterstræbte europæiske varer. Samtidig blev disse ægteskaber brugt til at knytte grønlænderne tættere til kolonimagten, og på sigt til at gøre grønlænderne til effektive og kontrollable kolonisubjekter.

Kirsten Thisted skriver med udgangspunkt i sin seneste bog *Stemmer fra Grønland* om Ingrid Chemnitz, en dansk kvinde som bliver grønlandsk gift 1925, og som havde en ide om, at hun nu skulle til Grønland og missionere. Men Ingrid blev fanget i et ingenmandsland. Hun ville gerne være solidarisk med de grønlandere, hun mødte. Men hun var ikke i stand til at komme de grønlandske familier i møde. Ingrid forstod ikke sproget eller grønlændernes koder og normer. Hun kom til at indtage rollen som den bedrevende og belærende dansker, der fastholdt grønlænderne som laverestående, hvilket fik grønlænderne til at afvise hende. Udgangspunktet er følelseteoretisk og artikler viser overbevisende og rørende, hvordan Ingrid går følelsesmæssigt til grunde i konflikter, hun ikke kunne løse, og i ensomhed betinget både af sprog og en bestemt, danskfunderet fortælling om sit liv og sin livsmission. Hun døde i 1935, ikke for egen hånd, men næsten.

Gunvor Simonsen skriver om afrikanere i København i slutningen af 1700-tallet. Simonsen undersøger den særlige københavnske variant af racisme, som omsatte transurbane strømninger – ideer der cirkulerede i de læsende offentligheder i europæiske kolonihovedstæder – til en måde at tale om negere på, som i den københavnske udgave blev tæt knyttet til det slavehandelsmarked, som var under udvikling i det danske imperiums hovedstad. Det kom til udtryk i danske embedsmænds betænkninger, der udpegede de ret få afrikanere – negerne – som en trussel, der kunne medføre raceblandinger, hvilket ikke burde ske. Derfor måtte man holde styr på negernes gøren og laden, de måtte ikke gifte sig og kunne kun frigives, hvis de forlod København og rejste til kolonierne. Det kom også til udtryk i folketællingerne, hvor indsamlerne af data kategoriserede negerne i kraft af deres hudfarve, hvilket definerede deres status i og uden for hustanden. Ikke ægteemand, datter eller tjener, men neger; ikke håndværker eller matros, men neger. Det kunne altså være en levevej at være "sort Neger". Som andre varer kunne "sort Neger" ejes, købes og sælges, og der var et lokalt marked i København for det; man kunne blive hæler ved at besidde en bortløben neger, som et stykke levende, racegjort løseøre.

Søren Ivarsson tager læseren med til Siam, den eneste i princippet uafhængige stat i Sydøstasien, som dog reelt var underlagt de hensyn, kolonialismen i regionen gav. På den ene side passiviserede de europæiske kolonimagter de kongedømmer, Siam tidligere havde kæmpet med. På den anden side var kolonialismen en trussel mod Siams uafhængighed og påtvang det ulige handelstraktater, at personer fra kolonimagterne ikke var underlagt siamesisk lov og at udenlandske firmaer fik store frihedsrettigheder i landet. Altså en semikoloni. Ivarsson undersøger en af flere reformer som den siamesiske elite igangsatte omkring 1900, med det formål at modernisere staten. Det teoretiske afsæt er, hvordan dokumentation og skriftligt materiale skaber forestillingen om enhed i staten. Casen omhandler udviklingen af et siamesisk gendarmeri, som ved brug af vestlig ekspertise forsøgte at modvirke kravet om udefra kommendes friholdelse fra siamesisk lov og samtidig konsolidere elitens magtposition. Gendarmeriet blev materialiseringen af staten i landet både i forhold til indbyggerne og det stigende antal udlændinge, som kom til landet. Samtidig skabte de og indgik de i cirkulationen af dokumenter, som medvirkede i

regeringsførelsen ved at kanalisere viden op i systemet, men i lige så høj grad skabte forestillingen om en siamesisk stat som en organisatorisk enhed, hvor det lokale var forbundet til det statslige centrum i et velordnet hele.

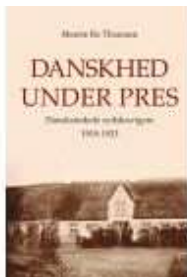
Mathias Danbolt argumenterer overbevisende for indskrive Samernes historie i Danmarks historie i den periode, hvor Norge indgik i den danske konges stat. Samernes fravær forklares som et udtryk for metodisk nationalisme, tilbageprojiceringen af nationalstaten efter 1864 som den tidligere histories omdrejningspunkt. Ann-Sofie Gremaud lancerer begrebet kryptokolonialisme til at beskrive relationen mellem Danmark og Island, og sidstnævntes uafklarede og udefinerede koloniale status. Gremaud viser gennem en række eksempler, hvordan dansk styre har haft konsekvenser for udviklingen af det islandske samfund på mange niveauer, og for udviklingen af opfattelsen af nationalt identitet i begge nationer.

Man må tage med, at der i nogle af artiklerne anvendes en hel del akademikersprog og uvante begreber, som ikke altid forklares. Nogle af bidragene kræver således noget af sin læser. De fleste bidrag er dog lige til at gå til, givende og interessante også hvis man ikke ved det store i forvejen. Der er således viden at hente om måder, der kan skrives kolonihistorie i dag, og de teorier og teoretiske diskussioner, som præger feltet i dag.

[Historie-online.dk, den 1. juni 2022]

← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/rejsen-mod-europa>)

SE RELATEREDE ARTIKLER



DANSKHED UNDER PRES

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/danskhed-under-pres>)
(<https://www.historie-online.dk/boger/1000-nye-bekendtskaber>)



1000 NYE BEKENDTSKABER



TRANSNATIONALE HISTORIER

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/diverse-84/transnationale-historier>)
